

הגות אבות שמהותה לכתוב עליון ולבנות חסד

א) חכמה - ח"פ

(ב) ועובר על ידי הספור הזה גם על מצות עשה "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט יח), שנצטוונו בזה לחוס על ממון חברו כמו שהוא חס על של עצמו, ולחוס על כבוד חברו ולספר בשבחו כמו שהוא חושש על כבוד עצמו⁹. והמספר לשון הרע ורכילות על חברו או המקבל¹⁰, אף אם הדבר אמת, נראה בעליל שאינו אוהבו כלל, וכל שפן ד' כמוך' בודאי אינו מקיים¹¹. והראיה הגדולה על זה, דהלא כל אדם יודע את נגעי עצמו, ואף על פי כן אינו רוצה בשום אופן שחברו ידע מזה אף אחד מאלה.

- א) חכמה היא דעות (א)
- ב) חכמה היא אמת (א)
- ג) חכמה חיים פניה (א)
- ד) אמת ואי אלה

א) חכמה היא דעות (אמת גדולה)

(ב) ועובר על ידי הסיפור וכו'. שזה לשון הרמב"ם (פ"ו מהל' דעות ה"ג), מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד מישראל כגופו, שנאמר "ואהבת לרעך כמוך", לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא, עכ"ל. וכן כתב גם כן החינוך (מצוה רמג) וזה לשונו, לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש, כלומר שנחמול על ישראל וממונו כמו שהוא חומל על עצמו וממונו וכו', שכלל הכל הוא שיתנהג עם חברו כמו שהוא מתנהג עם עצמו לשמור ממונו ולהרחיק ממנו כל נזק, ואם יספר עליו דברים יספרם לשבח ויחוס על כבודו וכו', עיין שם. ומה שכתבנו בפנים דעובר, היינו בכל ח' אופנים והטעם כמו שכתבנו בפנים.

ב) חכמה היא אמת

וכתב הרמב"ם (רפ"ד מאבל) מ"ע של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכניס הכלה וללוות האורחים ולהתעסק בכל צרכי הקבורה לשאת על הכתף ולילך לפניו ולספור ולחפור ולקבור וכן לשמח הכלה והחתן ולסעדם בכל צרכיהם ואלו הם גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים עשה אתה אותן לאחיק בתורה ובמצוות.

ג) אמת ואי ישר

ודברי הרמב"ם צריכין ביאור שאחר שכתב בסוף שכל דברים אלו הן בכלל ואהבת לרעך כמוך א"כ הוא דאורייתא ואיך כתב בתחלה שכל מצות אלו מדבריהם וי"ל דמדאורייתא הוא מצוה כללית כל גמ"ח וזה אין לו שיעור ואין חייב כל היום לעסוק בגמ"ח וגם אם יש לו לעשות צרכי עצמו אין חברו קודם לו רק כשיכול יש לו מצוה לעזור, אבל כשחכמים קבעו בקור חולים מצוה בפ"ע וכן נחום אבלים וכו' הוי מצוה דרבנן כמו נר חנוכה ומקרא מגילה ודוחה שאר הדברים וחייב בה אפי' אם כבר עשה גמילות חסדים היום או שזקוק לצרכי עצמו כי היא מצוה מיוחדת שהוא חייב עליו באלה הדברים שמנה הרמב"ם ז"ל.